

אור ההליכות

מצה זו על שום מה? | מו"ר הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

והכתוב פירט את שמוותיהם החנוכי, הליבני, וכו' לומר ששם שמיים עדיין היה בהם.

שלא שינו את שמם או שהיו עובדי עבודה זרה? אמנם עלינו להתמודד עם הסתירה הזאת. מצד אחד, והיו שם לגוי, מלמד שהיו ישראל מצויינים. כלומר, שלא שינו את שמם, שלא שינו את לשונם, ומאיך הדרך המאוד נוראית שבה מתאר הרמב"ם (פ"א עב"ז) שכבר כמעט קט כל מה שהשקיע אברהם אבינו וכל אבותינו היה הולך לאיבוד. וכבר התבוללו ברמה האמונית והיו עובדי עבודה זרה.

אלא אין ספק שהעובדה שתמיד יש קבוצה של שלומי אמוני ישראל כמו שבט לוי אז, וכמונו היום בעת הזו שיש קבוצה הנאמנים לתורת ישראל, אפילו שהם מיעוט, המשתדלים לקיים את המוסר ואת ההגינות לצדק ומשפט תורה. זה נצר משורשי שיקרין על כלל האומה והיא תחזור בתשובה. אבל ישנן עוד גורמים לא דתיים באומה היהודית תלוי באיזה רמה, שעדיין קורא לשם שלו בשמות יהודים, ראובן, שמעון, לוי, אליעזר. עדיין יש איזה שהוא סממן. יום שבת, שעות עבודה ומנוחה אפילו בצורה חלקית. יש קידוש, יש כזה דבר זה נקרא: "יהי שם לגוי".

כך גם ראינו בחו"ל גם יהודים לא דתיים שיש להם מזווה על הדלת. כך אתה מבחין שהבית של יהודי בזכות המזווה לצד הדלת. זה נקרא "יהיה שם לגוי מלמד שהיו מצויינים שם". יש איזה שהוא סימן זהות יהודי, לא שזה מספיק, כמעט רגע אחד והכל היה הולך לאיבוד. אבל העובדה שעוד נשאר משהו מהזהות היהודית אם כה מחץ אפילו קטן שמוכיל, זה מה שמביא את התקווה והסיכוי שבבית בין הבתרים שתתגשם, והיא תתגשם בימינו, כמו שהתגשמה במצרים.

הודיה לה' מתוך ראייה נצחית ומכאן תשובה, מתוכחים להודות לה', לא להודות לה'. צריך להודות לה' על כל מה שהוא עושה לנו, אפילו שיש בימינו מתירנות נוראה, חילוניות נוראה משתוללת, אובדן זהות יהודית, ה' יצילנו. ברמת השלטון, ברמת הקיבוציות היהודית, ברמת היחידים, ה' יצילנו. אבל זה לא פוטר אותנו מהחובה להודות. איך להודות, זו שאלה הלכתית, עם הלל, כלי הלל. אבל גם כלי הלל היו גם אדם שלא מברך "הגומל" אומר: "נשמת כל חי", או עושה סעודת הודיה. זה לא קשור, אם זה יום חג, או לא יום חג, או איזה יום חג. צריך להודות לקדוש ברוך הוא על כל פרט, גם אם המהלך טרם הושלם. כדרך אמירתנו "כמה מעלות", דיינו, דיינו, דיינו. אבל לדעת בלבד, זה רק נקודת ראות אנושית צרה שהוא מסתכל על הרגע ועליו להיות מחוברים אל נקודת הראות הנצחית, היהודית עד לעתיד לבוא.

זהו הרעיון הגלום "בניסן יגאלו ובניסן עתידים להיגאל", איננו מדברים על העבר. איננו מדברים רק על ההווה, אנו מדברים על העתיד, עד למצב שבו כל אומות העולם יכירו, יחזרו לרעיון הגדול של השם א-לוהים אחד. זהו הרעיון של הקדיש, "יתגדל ויתקדש שמיא רבה" "דעתיד", שעוד עתיד שיגיעו העולם כולו לאמונה בכורא עולם ייחודו, ויתגדל ויתקדש שמו.

מצה זו על שום מה - למה לספר סיפור שכולם כבר מכירים? למה דווקא בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך?

מצווה מן התורה לספר ביציאת מצרים בליל הסדר. והיא בעצם המצווה של זכרון יציאת מצרים שאנו נפגשים יום יום בקריאת שמע שחרית וערבית, וכאמור גולת הכותרת בליל הסדר. אולם המדקדק בדברי רבנו הרמב"ם יראה שהמצווה מן התורה היא לא רק לזכור יציאת מצרים על דרך הזכירה בלבד, אלא לספר ביציאת מצרים "והגדת לבנך" על דרך ההגדה והחוויה.

יכול מראש חודש? האם חובת סיפור יציאת מצרים מתחיל כבר אולי מראש חודש ניסן שבו נגאלו?

תלמוד לומר בעבור זה בשעה שיש מצה ומרור ומונחים בפניך. כלומר, האגדה הזו היא לא בכדי, אלא הדרך של קשירת התחברות, קשירת הנוער הצעיר, הילדים אלינו, ואנחנו לאבותינו. התחברות של שרשרת הדורות תוך כדי נטיעת האמונה שנגיע לגאולה השלמה, שזה רק חלק מהההליך.

ולכן, זיכרון יציאת מצרים כל יום, זה רק זכירה מדרבנן, אבל המצווה של זכירת יציאת מצרים שהיא מדאורייתא, היא דווקא בליל הסדר, "בעבור זה - בשעה שמצה ומרור מונחים בפניך". כי אז כאמור אין זו רק זכירת העבר ההסטורי, אלא זוהי התחברות עם העבר והתבונה שבהווה שאנחנו חלק מההליך של גאולה והאמונה לגאולה עתידה.

אשר גאלנו וגאל את אבותינו

לא לחינם בכרכת הגאולה בכוס שני אנו מודים על העבר. ברוך אתה השם אשר גאלנו, וגאל את אבותינו. ברוך אתה השם גאל ישראל. זה הודאה על העבר. אבל סוף סוף אמרנו גאלנו, אותנו, ואחר כך את אבותינו. מדוע?

כיוון שאנחנו להבדיל מאבותינו קיבלנו תורה ונהיינו לעם, מטבע הדברים יש לנו לא רק יציאה מעבודת לחירות אלא אנו חלק מההליך שבו העם היהודי גם ברמת היחידים וגם ברמת האומה כולה צועדת אט, אט, עם עליות ומורדות לקראת שלמות רוחנית ואז היא תקרין על כל האנושות כולה עד לאחרית הימים, ההכרה והתבונה באמונתו יתברך ולכן גאלנו, אותנו וגאל את אבותינו.

שיא השיאים של הגאולה השלמה זה יהיה רק בית שלישי, עם ברא המשיח ואז כבר נהיה מקרינים על כל אומות העולם. כיוון שבבית שני נחרב והניסיון להתמרד מיידית ולכנות בית שלישי נכשל ודוכא באכזריות גמורה על ידי הרומאים לכן רבי עקיבא הוסיף בכרכת גאלנו, תפילה לעתיד. שהקדוש ברוך הוא יגאל אותנו, ועוד נאכל מן הזבחים ומן הפסחים, נשמח בציון עירך, כלומר עוד נראה בבניין המקדש השלישי שבו יתחדשו הקורבנות ונוכל להגיע לרמה הרוחנית הנכספת. ומכאן נבין שמושג גאולה הוא רק לעם שיש לו ייחוד, ייעוד, ערכים. וזה רק עם שקיבל תורה מסיני משום כך אנו מדגישים בהגדה ואומרים: "יהיו שם לגוי - מלמד שהיו ישראל מצויינים שם". פירושו של דבר שלא שינו את שמם, שלא שינו את לשונם, שלא שינו את לבושם, ואז "ובמורא גדול - זה גילוי שכינה". בזכות זה שעדיין אבותינו שימרו על היסודות היהודים היהודיים שהניח אברהם אבינו, היה גילוי שכינה וחזרו אל חיק האמונה. שלא שינו את שמם, כלומר שמרו על השמות,

גיליון 167
ניסן
ה'תשפ"ג ליצירה
ב'שנ"ד לשטוח

המרכז העולמי
למשפט התורה

בית הדין
לדיני ממונות

ארגון
"אשת חי"ל"

כולל
להכשרת דיינים

שבטות עיון | ירחי כלה
וישיבות ר"ח

הוצאת ספרים
מכון משה

אתר
"נצח ישראל"

www.net-sah.org

העלון מוקדש לזכרו של
איש החסד, הדעת והתבונה

הרב אבשלום
ב"ד יחיא עדן נע"ג

תגובה למחקר: "הממתיק אריתריטול מגביר סכנת אירוע לבני"

- אין תשובה במחקר האם רמת האריתריטול בדמם של החולים הייתה גבוהה בגלל צריכת יתר של הממתיק או בגלל שידוע שאצל חולים כאלה, האריתריטול הטבעי שמוצא בנפח אדם הפך גבוה בגלל החמרת המחלה ולא בגלל צריכת יתר.
- ואכן, אם אריתריטול בדם גבוה, סביר מאד, כפי שמוכיחים מחקרים שונים, שזה קורה בגלל החמרה במצב המחלה ולא בגלל שהאריתריטול גורם להחמרת המחלה !!!
- החוקרים טוענים שאריתריטול מגביר קרישיות יתר של הדם וגם כאן ייתכן שקרישיות היתר בדם הייתה עוד סימן להחמרת המחלה שהגבירה את רמת האריתריטול בדם ואין לה קשר לצריכת יתר של אריתריטול בתזונה.
- המחקר לא ערך בדיקות השוואתיות לסוג התזונה של הנבדקים, לרמת הפעילות הגופנית, גם לא למצב העישון אצלם וגם לא למדדים נפשיים כתוצאה מאירועים בחייהם. מכאן ברור, שהמחקר היה מגמתי וחסר ערך מעשי אם איננו מתחשב בכל הגורמים הללו, בעיקר כאשר מדברים על החמרת מצב מחלות קיימות ואו תמותה!!!
- חשוב לציין שוב: לא מדובר במחקר התערבותי - כלומר לא נתנו לחולים לאכול אריתריטול ואז בדקו מה קורה. מדובר במחקר ברמה מדעית נמוכה מאד, מחקר שנקרא 'השוואת', שבו משווים נתון קיים עם נתון אחר, בלי להוכיח מה גרם למה.
- נדגיש שוב, ב'מחקר' כל כך ירוד, לא ברור אם החמרת מחלות הרקע גרמה לעליית האריתריטול בדמם של הנבדקים, או שהאריתריטול גרם להחמרת מחלות הרקע של הנבדקים.
- החוקרים עצמם טוענים שהמימצאים שלהם סותרים מימצאים קודמים אשר דווקא הוכיחו שצריכת אריתריטול הביאה לשיפור במצבם של חולי סוכרת ומחלות לב וכלי דם. הם גם מביאים קישורים למחקרי מטה אנליזה שמוכיחים זאת.
- כמובן שאין כל קשר בין המימצאים המגמתיים בפירסום זה על אריתריטול לבין מימצאים מחקריים הקשורים למכלול תחליפי הסוכר האחרים.
- העובדות הנ"ל הינן רק חלק מהבעיות המחקריות שיש בפירסום זה, אך נסתפק בהערות הנ"ל ולא נמשך לפרט, כדי לא להלאת יתר על המידה את הקורא החרוץ.
- בסיום, לא מדובר במחקר התערבותי ראוי לשמו, אלא בעוד פירסום מגמתי, אשר לא משרת את הציבור הרחב, אלא אולי את חברות התרופות שמעדיפות שנמשך לצרוך סוכר ודומיו על פני תחליפי סוכר אינרטיים כדי שנמשך לחלות במחלות המטבוליות הללו וכך נהיה מנויים קבועים על תרופות בעלות תופעות לוואי חמורות ביותר, שגם הן מצריכות עוד תרופות לטפל בהן. כך אנו הופכים למכרה זהב ופריארים של הביג פארמה.

התקשורת חוגגת שוב - "מחקר חדש מוכיח ששימוש בממתיק המלאכותי אריתריטול מגביר היארעות של מחלות לב וכלי דם ואף מגביר תמותה". מבחיל נכון? - זה בדיוק מה שרוצה התקשורת תאבת הסנסציות - לא את טובת הציבור אלא להיפך. בראיונות השונים בתקשורת מתראיינים גורמים 'מקצועיים' שלא קראו מילה אחת מהמחקר הזה וכבר מגזימים בהכללות ובטענות שכל תחליפי הסוכר המלאכותיים אין בהם תועלת אלא סכנה מרובה. אז בואו נעשה סדר במה שנראה כ'פייק ניוז' ותו לא!!!

מה הם פרטי המחקר ומימציאו?
בקצרה, המחקר בדק את רמת האריתריטול בדמם של אנשים שברקע שלהם סוכרת ומחלות לב וכלי דם. לאחר מכן חילקו אותם למספר קבוצות לפי גובה רמת הממתיק בדמם. כעבור 3 שנים בדקו כמה מהנבדקים עברו התקף לב או מתו מאירוע מוחי ואו ממחלת לב. בין המימצאים שלהם: אצל אנשים עם הרמות הגבוהות ביותר של אריתריטול בדמם קרו פי שניים יותר התקפי לב ואו מוות כעבור 3 שנות מעקב, בהשוואה לאלו שהיו עם הרמות הנמוכות ביותר של אריתריטול בדמם.

האם יש בכך הוכחה שאריתריטול מגביר פי שניים את הסכנה של התקפי לב ומוות?

בוודאי שלא - למרות שכל התקשורת חוגגת על המימצא הזה!!!
לקורא החרוץ מומלץ לקרוא גם את הפסקאות הבאות, אבל לאלה מכם שהתעייפו כבר בשלב זה - חשוב שתדעו שניתוח מדעי מדויק מוכיח שההר הוליד עכבר ואין שום סיבה להפסיק את השימוש בתחליפי סוכר מהסוג של סוכרים כוהליים (אריתריטול, קסיליטול ודומיהם) או ממתקים כימיים (כמו סקרין, סוכרלוז ועוד).

למי שמעדיף את הניתוח המדעי של 'עוללות' המחקר הזה - הנה העובדות המדעיות לאשורן:

- במחקר זה, בדיקת רמת האריתריטול בדמם של הנבדקים בוצעה רק על אנשים חולים במחלות סוכרת קשה, מחלות לב וכלי דם, בלי שום ביקורת מקבילה על אנשים בריאים. משמעות הדבר הזה היא כי למימצאי המחקר המדומה הזה אין כל קשר לאנשים בריאים הצורכים אריתריטול באופן קבוע!!!
- רמת האריתריטול בדמם של הנבדקים החולים קשות נמדדה רק פעם אחת בלבד במהלך כל המחקר, והפעם הבודדת הזאת נעשתה כאשר רשמו אותם למחקר הזה. זהו מחול מחקרי שמחייב ממש פסילה על הסף של כל מה שהם קוראים 'מחקר'.
- החוקרים ניהלו מעקב אחר החמרת מצבם של הנבדקים החולים, מעקב שנמשך 3 שנים. הדבר מחייב לפחות 6 מדידות חוזרות של האריתריטול בדמם (כל שישה חודשים לפחות) ולא רק בדיקה אחת ורק בתחילת המעקב. עוד אבסורד של המחקר המדומה הזה!!!

בית הדין לדיני ממונות בראשותו של הרה"ג רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו וחבר מועצת הרה"ר לישראל
קורא לציבור הרחב להתדיין רק ע"פ דין תורה בכפוף לחוק הבוררות.
יש אפשרות לערעור לפני הרכב נוסף.
לפרטים יש לפנות אל מזכיר ביה"ד בכתב לבקשת בוררות, בציון פרטי הצדדים המלאים והמדויקים.

בדואר אלקטרוני: bdmamonot@gmail.com
בפקס: 1533-535119

או לכתובת בית הדין לדיני ממונות:
ת"ד 911 קריית אונו 55100

משהו חדש מתחיל בהליכות

ברכות להגל היבחרו של **לירון דמרי** יצ"ו לרכז פעילות העמותה של הליכות עם ישראל.

אנו מאחלים ללירון הצלחה בעבודת קודש זו ומי ייתן ויצליח לקדם צעד נוסף את מפעלו של מו"ר הרה"ג ד"ר רצון ערוסי שליט"א וכך נדאג להמשך המורשת לדורות.

בברכה,
הנהלת העמותה

מכון מנשה
ליקוי סממני המסמך

תשובות ינתנו
בעדיפות
לצעירי הצאן

שאלות ניתן לשלוח
למספר
054-244-3930

"חייב אדם להקביל פני רבו ברנל" (ראש השנה ט"ו ע"ב)

הרינו להזמין את הציבור הרחב לקיים מצוות הקבלת פני הרב מורנו ורבנו הרה"ג

רצון ערוסי שליט"א

רב העיר קריית אונו, חבר מועצת הרבנות הראשית לישראל ויר"ר עמותת 'הליכות עם ישראל'

יתקיים אי"ה ביום ראשון, י"ח בניסן תשפ"ג, ג' דחווה"ס
פסח 9.4.23 בשעה 17:00 בבית הכנסת "שיבת ציון"
רח' הרב שלום יצחק הלוי 6 קריית אונו

בנושא: ברכת הגומל

בהנחיית: ר' לירון דמארי

לברך בנוסח המקובל או לתקן לנוסח המדייק בכוונה?

ת. פירוש המלה "כלום" = משהו. ופירוש הברכה, שלא חיסר בעולמו, אפילו משהו, כלומר יש בעולמו הכל מכל כל, ולא חסר אפילו משהו. ולכן אין לשנות הברכה או לתקנה לפי הבנתך למילה "דבר". כי למילה דבר משמעויות שונות: דבר = מלשון דיבור, דבר = חפץ, דבר = מעשה, דבר = משהו. ולכן עדיפה המילה כלום, שכאמור, משמעותה הבלעדית משהו.

ש. האם ניתן להגעיל כלי בחוה"מ?

ת. לשיטתנו אפשר להגעיל כלים בחול המועד, כי לדינו ההגעלה היא רק הפלטה כשל הבליתיה, ולא גם בליעת ההפלטה, ולכן אין מה לחשוש.

ש. האם גם בשבת מברכים על אחד וחצי מצה או שתיים?

אם אחד וחצי - איך זה עולה לחם משנה? ת. מנהגנו שכל ימי הפסח לרבות שבת שבפסח, ולרבות חול המועד, מברכים על ככר ומחצה. כיכר ומחצה הוא בבחינת לחם משנה כי אנו מחויבים בלחם משנה גם בימים טובים, ובלייל יו"ט ראשון של פסח (ליל הסדר) אנו צריכים לחם עוני, ולפי שיטתנו, הוא לעולם כיכר ומחצה, ובכל זאת הוא נחשב לחם משנה.

להעמיק בלב הילדים את תודעת האמונה בה' ובהשגחתו.

ש. באחד השיעורים הרב אמר שחייב להיות כשרות לפסח לשנת התשפ"ג. אם נשאר לי מוצר שכשר לפסח לשנת התשע"א, הוא בעייתו? מה ההבדל?

ת. כל שאדם קנה מזון כשר לפסח בהכשר של אותה שנה, ונשאר לו עודף ושמר עד לפסח שלאחר מכן, מותר.

ההקפדה שלנו על שנת ההכשרה היא בגלל החשש בשימוש בקופסאות ובשקיות עם חותמות של כשר לפסח משנה מסוימת, לאחר חלוף הפסח, למזון שכבר אינו כשר לפסח.

ש. מהו מנהג תימן בברכת האילנות?

ת. כל הרואה אילנות מלבלבים בימי ניסן, ולא נהגו אבותינו לברך ברבים, ולכן כל אחד יודרו ויברך,

כי מצווה הבאה ליד האדם אל יחמיצנה, ולפי מארי, אפילו אילן אחד ואפילו אילנות סרק.

ש. בברכת האילנות אומרים: שְׁלֵא חָסַר בְּעוֹלָמוֹ כְּלוּם. המשמעות הלוגית - מילולית של המילים היא שחיסר מעולמו המון, בעוד הכוונה היא שלא חיסר בעולמו דבר. האם יש

ש. שמעתי שכבוד הרב אמר בשיעור, שאם זרק חמץ לרשות הרבים והפקיר אותו לפני זמן הביעור, הרי שלא עובר על איסור חמץ בפסח. אני מתאר לעצמי שהסיבה היא שהיות והפקיר את החמץ, הרי זה כבר לא ברשותו. לעומת זאת אם במשך השנה אדם זרק לרשות הרבים פסולת בניה והפקיר אותה, ועבר אדם והזיק כתוצאה מן הפסולת, הרי שנחייב את הזורק בתשלומי הנזק. אם כן, מדוע אם הפקיר חמץ, החמץ לא נחשב כשלו, ואילו אם הפקיר פסולת בניה מחשיבים את הפסולת כשלו וחייב בתשלומי נזק?

ת. א. אמרתי להפקיר את החמץ בתוך מיכל אשפה ציבורי, שנמצא ברה"ר ובהפקר כזה אין אפשרות של תקלה וניזקין.

ב. גם כשאדם מפקיר דברים ברה"ר וגרם לנזק - חייב, אף שהוא הפקיר, כי התורה חייבה כל גורם מכשול ברה"ר כדין חופר בור ברה"ר.

ש. מספר בנינים ובנות מתארחים אצל הסבא והסבתא לליל הסדר. איך יקיימו האבות את מצוות והגדת לבנך, לנכדים, אם כולם קוראים את ההגדה ביחד כמנהג תימן? האם צריך בליל הסדר שכל אבא יספר באופן אישי משהו על יציאת מצרים, או שקריאת ההגדה במקהלה מספיקה?

ת. בין קריאה לקריאה יספר אבי המשפחה סיפורים על הנסים שעשה ה' לאבותינו כדי

אור המחשבה - הרב חננאל סרי סיפור יציאת מצרים לפי הנביא יחזקאל

וכך באמת התרחשו הדברים, אלא שאם הדברים היו ראויים להסתרה והצנעה תקופה כל כך ארוכה, כדי לשמור על כבודם של ישראל, מה ראה הנביא בשעתו לגלות את קלונם ולהציגו לאור עולם? תשובת הדבר מצויה בפתיחת אותו פרק. כארבע שנים לפני החורבן הגיעו זקני ישראל לדרוש את ה' מהנביא, אולם ה' מגלה את אוזנו שהם רק מתחזים לשואלים ולמעשה אינם מתכוונים לשמוע בקולו, לכן הוא פונה אליהם ומתאר להם שמעשיהם הרעים כמסתירים אינם שונים ממעשי אבותיהם, שלמרות כל החסדים שהקב"ה עשה עימם, הם מצידם המשיכו להחזיק באלילים אחרים ולא הסכימו להיפרד מהם. חשיבות החשיפה סמוך לחורבן נבעה מכך שרבים סברו שכבר אין להם תקנה ודור מקולקל כל כך הקב"ה לא ימשיך לאמץ אלינו. בא הנביא ומגלה להם שגם הדורות הראשונים, שהיו נראים מפוארים, לא היו מושלמים וגם בהם היו בעיות חמורות לא פחות, ועל אף זאת הקב"ה לא החליפם ולא התייאש מהם. בחירתו בעם ישראל אינה עומדת לשינוי והוא ימשיך לחפש את הדרך לממש אתם את בריתו.

אחרי גילוייו של הנביא יחזקאל אנחנו מכירים כבר מקורות נוספים שמצאו רמזים בתורה לדבריו. חז"ל מציינים שפסלו של מיכה מימי השופטים עבר עמהם בים סוף (סנהדרין קגב), ובמדרש אחר הם מתארים כיצד על הים תמהו מלאכי השרת מדוע הקב"ה דוחה את המצרים מפני בני ישראל שהרי אלו עובדי עבודה זרה וגם אלו עובדי עבודה זרה, והדברים כבר מוכרים, אך קודם לנביא יחזקאל היו הדברים מוצנעים. הנביא יחזקאל מלמד אותנו שבחירת ישראל נעשתה ונשארה גם כשלא מלאו אותה כראוי, הקב"ה ממשיך לדרוש מהם למלא את תפקידם בעולם וכשישלימוה נזכה כולנו לגאולה.

יציאת מצרים הייתה מאורע מפורסם ומכונן שהציבה לנו התורה. היא דאגה שנוכח ונשנן אותה לדורות הבאים כי עליה מיוסדים הרבה עקרונות כבדי משקל של רעיונותיה. שנים רבות לאחר מכן תיאור הנביא יחזקאל את האירוע הזה בצורה שונה מאוד מהרושם שמקבל כל מי שקורא עליו בספר שמות. בספר שמות מצאנו את עם ישראל משועבד על לא עוול בכפו, ולאחר תקופה ארוכה של שעבוד קשה נשלח אליהם משה לגאולם. הם מאמינים לדבריו עד שהמשא ומתן עם פרעה נכשל, נפתחת תקופת עשרת המכות ועם האחרונה שבהם העם אזור אומץ וכמאמצים גדולים עושה שתי פעולות קשות, הם מלים את עצמם ושוחטים בצורה הפגנתית את הכבש שהיה אחד מאלילי מצרים. גם לאחר היציאה עצמה העם מוכן לצאת למסע לא שגרתית לתוך המדבר המסוכן ודבקות זו בדבר ה' תוארה לאחר שנים רבות בירי ירמיהו הנביא בצורה מרשימה כחסד גדול וכאהבה גדולה שכן בני ישראל היו מוכנים ללכת אחריו לארץ מדבר צחיחה שאין בה מים ומזון (ירמיה בב). והנה מגיע יחזקאל בפרק כ ומתאר תיאור מאכזב ושונה מאוד של המאורעות. לדבריו כשבא אליהם הקב"ה ונשבע להוציאם ממצרים ולהביאם לארץ משוכחת מכל הארצות הוא ביקש מהם רק בקשה אחת, לעזוב את אלילי מצרים ולהיות נאמנים לו. העם לא הסכים ולא עזב את אליליו עד שחשב ה' להשמידם אלא שנמנע מכך כדי שיוכל לקיים את שהבטיח לעיני המצרים וכדי שלא יתחלל שמו והבטחתו. העם הוסיף להמרות את דבריו גם במדבר ולאחר מכן גם בארץ ישראל, ובכל שלב הקב"ה ריכך את יחסו לישראל מתוך רצונו שלא יתחלל שמו שכן כבר נודע בגוים שהם עמו הנבחר. ברור לנו שהנביא לא שינה ולא סילף את שהיה במצרים

אור ההלכה והמנהג - נהוראי יהב תרומה הבדילנו בתוך הקידוש

הנהוג לשלב פיוט בקדושה (קדושתות) או בברכת יוצר ("יצרות") מקורו בא"י עוד מהתקופה הקדם-אסלאמית. גדולי הפייטנים הראשונים כתבו פיוטים המתאימים לאותה שבת או מאורע ושילבו אותם בתוך הברכות. כיצד הובנה לשונו הגבוהה והחידתית (לעיתים) של הפיוט הקדום - ואיזו סבלנות היתה לקהל המגוון לשמוע כל שבת פיוט חדש? - לא נדע - אך אין ספק ש: "אוהבי יופי היו ובני תרבות היו ובקשו לרוות את צמאונם על פי טעמם, ואע"פ שלא דברו בלשון העברית הרי שרק היא יכולה היתה לדובב את חביון נשמתם" (עודא פליישר). נוהג זה של שילוב הפיוט בתפילה נמשך גם בקרב גאוני בבל, ורס"ג במקומות רבים משלב פיוטים בתוך הברכה מבלי לנגוע בחתימתה (כל עוד היא מתוכן הברכה מותר וכתנאי שאינו משנה בחתימת הברכה כפי שכתב שו"ע ק"טא, ובסדרו כתב רס"ג פיוט בתוך ברכות ק"ש בליל שבת עמ' קי וכן פיוט למוצ"ש: "המבדיל בין קודש לחול ומצפין לנוגה חמה וחזתם בעד כוכבי רקיע כדבר שנא' האומר לחזק ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום בא"י המעריב ערבים"; פיוט תרומה הבדילנו בליל פסחים עמ' קמא; אזהרות לשבועות בתוך חזרת הש"צ עמ' קפה ועוד) אלא שבהיותו חי בתקופת המעבר גילה יחס ביקורתי כלפי פיוטים שאינם ראויים מבחינת תוכנם או משובשים בלשונם (שם עמ' רכה). בדור שלאחר מכן מצא ר"ת סמך תלמודי לאמירת הפיוטים (קרוכות ובל' אשכנזי = קרוב"ץ) שממילא נהגו בכל אשכנזי לומר - שכן פירש את דברי המשנה בברכות א,ד שהברכה יכולה להיות ארוכה בגלל הפיוטים או קצרה, בתנאי ששומרים על החתימה (תוס' ברכות לד,א) ואחריו החרו החזיקו כמעט כל חכמי צרפת ואשכנזי (עד לאיזמים שמי שיבטל הקרוב"ץ לא יצא שנתו - כ"כ הב"ח).

בן דורו הספרדי של ר"ת, ר"י ברצלונאי כתב בס' העתים (קעג) דברי זלזול אודות הפיוטים ששילבו בתוכם דברי הלכה וענייני דיומא (וכידוע לא אחת שמשו כמקור הלכתי עבור חכמי אשכנזי כמובא בתוס' בשל גדולת מחבריהם) וכתב שיש פיוטים שהם בכלל "דברי הבאי ובורות" ושחסיבה למציאות הלכות בפיוטים משום שמד שנגזר על יושבי א"י ולא יכלו ללמוד תורה לכן הכניסום לפיוטים (היסטורית טענה זו אינה נכונה והעלה גאוני בכל המוקדמים כדי לתת את הבכורה לתלמוד הבבלי על פני הירושלמי) ולדבריו אין להוסיף מאומה מהפיוטים על הברכות ותפילות "שתקנו הנביאים" ולכן גם אין לומר פיוט "הכל יודוך" ביוצר שלשבת אע"פ שהוא מודה שמנהג פשוט בכל מקום לאמרו (ס' העתים ס' קעג). אך גם בספרד כבר התפתח הפיוט מאד וריה"ל שיבץ את פיוט הנפלא "מי כמוך ואין כמוך" לפורים בתוך ברכות ק"ש קודם תיבות "ועל זאת שבחו גאולים" ורוממו לאל (כן כן ממש כף) וכן כתב פיוטי רשות לנשמת כל חי. וכבר השיב ר"י מיגאש על פיוטי החזנים שאם החזיר (חזר) החזן ענין הברכה קודם החתימה כדי שתבא החתימה עליה הרי זה מותר ואין אצלנו מי שימחה בזה ובפרט הואיל והוא מנהג פשוט לכל העולם וזו היתה סברת רבי הרב זצ"ל (=הרי"ף) עכ"ל. והנה נודע בשערים שהרמב"ם (ס' רנד, רז ועוד) התנגד לשילוב פיוטים אלו בתוך הברכות מכמה אנפי: א. אריכותן, מה שגורם להמון לשוחח באמצע ולשחוק כי חושבים שאינו חובה ב. חריגותן מתוכן הברכה ג. לא בהכרח נכתבו ע"י אנשים גדולים. מנגד, בתפילת היחיד התייר רבנו להוסיף לשונות פיוט כמו זו שבברכת עבודה: "בהר מרום ישראל שם נעבדך ושם נדרוש את כל אשר צויתנו בריח ניחוח תרצה אותנו ותחזינה עינינו וכו' כי תוספת זו "אינה מזיקה ואין בה רע, ואין זה שואל צרכיו אלא זה ענין הברכה" (ס' קפד).

הנהוג לשלב פיוט בקדושה (קדושתות) או בברכת יוצר ("יצרות") מקורו בא"י עוד מהתקופה הקדם-אסלאמית. גדולי הפייטנים הראשונים כתבו פיוטים המתאימים לאותה שבת או מאורע ושילבו אותם בתוך הברכות. כיצד הובנה לשונו הגבוהה והחידתית (לעיתים) של הפיוט הקדום - ואיזו סבלנות היתה לקהל המגוון לשמוע כל שבת פיוט חדש? - לא נדע - אך אין ספק ש: "אוהבי יופי היו ובני תרבות היו ובקשו לרוות את צמאונם על פי טעמם, ואע"פ שלא דברו בלשון העברית הרי שרק היא יכולה היתה לדובב את חביון נשמתם" (עודא פליישר). נוהג זה של שילוב הפיוט בתפילה נמשך גם בקרב גאוני בבל, ורס"ג במקומות רבים משלב פיוטים בתוך הברכה מבלי לנגוע בחתימתה (כל עוד היא מתוכן הברכה מותר וכתנאי שאינו משנה בחתימת הברכה כפי שכתב שו"ע ק"טא, ובסדרו כתב רס"ג פיוט בתוך ברכות ק"ש בליל שבת עמ' קי וכן פיוט למוצ"ש: "המבדיל בין קודש לחול ומצפין לנוגה חמה וחזתם בעד כוכבי רקיע כדבר שנא' האומר לחזק ולא יזרח ובעד כוכבים יחתום בא"י המעריב ערבים"; פיוט תרומה הבדילנו בליל פסחים עמ' קמא; אזהרות לשבועות בתוך חזרת הש"צ עמ' קפה ועוד) אלא שבהיותו חי בתקופת המעבר גילה יחס ביקורתי כלפי פיוטים שאינם ראויים מבחינת תוכנם או משובשים בלשונם (שם עמ' רכה). בדור שלאחר מכן מצא ר"ת סמך תלמודי לאמירת הפיוטים (קרוכות ובל' אשכנזי = קרוב"ץ) שממילא נהגו בכל אשכנזי לומר - שכן פירש את דברי המשנה בברכות א,ד שהברכה יכולה להיות ארוכה בגלל הפיוטים או קצרה, בתנאי ששומרים על החתימה (תוס' ברכות לד,א) ואחריו החרו החזיקו כמעט כל חכמי צרפת ואשכנזי (עד לאיזמים שמי שיבטל הקרוב"ץ לא יצא שנתו - כ"כ הב"ח).

בן דורו הספרדי של ר"ת, ר"י ברצלונאי כתב בס' העתים (קעג) דברי זלזול אודות הפיוטים ששילבו בתוכם דברי הלכה וענייני דיומא (וכידוע לא אחת שמשו כמקור הלכתי עבור חכמי אשכנזי כמובא בתוס' בשל גדולת מחבריהם) וכתב שיש פיוטים שהם בכלל "דברי הבאי ובורות" ושחסיבה למציאות הלכות בפיוטים משום שמד שנגזר על יושבי א"י ולא יכלו ללמוד תורה לכן הכניסום לפיוטים (היסטורית טענה זו אינה נכונה והעלה גאוני בכל המוקדמים כדי לתת את הבכורה לתלמוד הבבלי על פני הירושלמי) ולדבריו אין להוסיף מאומה מהפיוטים על הברכות ותפילות "שתקנו הנביאים" ולכן גם אין לומר פיוט "הכל יודוך" ביוצר שלשבת אע"פ שהוא מודה שמנהג פשוט בכל מקום לאמרו (ס' העתים ס' קעג). אך גם בספרד כבר התפתח הפיוט מאד וריה"ל שיבץ את פיוט הנפלא "מי כמוך ואין כמוך" לפורים בתוך ברכות ק"ש קודם תיבות "ועל זאת שבחו גאולים" ורוממו לאל (כן כן ממש כף) וכן כתב פיוטי רשות לנשמת כל חי. וכבר השיב ר"י מיגאש על פיוטי החזנים שאם החזיר (חזר) החזן ענין הברכה קודם החתימה כדי שתבא החתימה עליה הרי זה מותר ואין אצלנו מי שימחה בזה ובפרט הואיל והוא מנהג פשוט לכל העולם וזו היתה סברת רבי הרב זצ"ל (=הרי"ף) עכ"ל. והנה נודע בשערים שהרמב"ם (ס' רנד, רז ועוד) התנגד לשילוב פיוטים אלו בתוך הברכות מכמה אנפי: א. אריכותן, מה שגורם להמון לשוחח באמצע ולשחוק כי חושבים שאינו חובה ב. חריגותן מתוכן הברכה ג. לא בהכרח נכתבו ע"י אנשים גדולים. מנגד, בתפילת היחיד התייר רבנו להוסיף לשונות פיוט כמו זו שבברכת עבודה: "בהר מרום ישראל שם נעבדך ושם נדרוש את כל אשר צויתנו בריח ניחוח תרצה אותנו ותחזינה עינינו וכו' כי תוספת זו "אינה מזיקה ואין בה רע, ואין זה שואל צרכיו אלא זה ענין הברכה" (ס' קפד).

לנו אל יוסף אשר יאמר לכם תעשו | מו"ר הרה"ג יוסף קאפח זצ"ל

לדעת הרמב"ם כולם פסולים לקדוש מפני שיש בהם סוכר פרט ליינות המרים, ואע"פ שפסולים לקדוש מברכים עליהם בפה"ג.
ג. מכירת החמץ אם היא עשויה כדין אפשר לסמוך עליה.
ד. בענין הערוב אע"פ שיש בערים גוים ומחללי שבת בפרהסיא שהם כגוים הרי נוהגים לשכור רשותן משכירין ולקיימן ובזמנינו פקיד העירייה הוא שכירין ולקיימן ואין צורך בידיעתן וכך נוהגים ושפיר.
ה. מקום שעלול להגיע התבשיל או המים לידי רתיחה אפילו בעשר שעות אסור להניח שם בשבת דבר שיש בו משום בשול אפילו לחמשה רגעים.

כבוד ר' יוסף שבת שלום לשאלותיך
א. כל השעורים נפח, ואותם משמיעים כמשקל אם כוונתם בדיוק טועים הם, ואם הם מתכוונים בערך ובקירוב אין בכך כלום כמ"ש הרמב"ם בפיהמ"ש חלה פ"ב ה' ו. ושיעור הכזית שכתבת 30 גרם זהו שעור דמיוני והשעור הנכון 15 גרם בערך וגם בזה יש בו קצת חומרא, למצה, חצי ככר מצה.
ב. כל זמן שטעמו יין ומראהו יין אע"פ שמזוג הרבה מברכים עליו בפה"ג. אשר למיץ הענבים איני יודע ממה הוא מורכב, ואם באמת הוא מיץ ענבים ודאי שמברכים עליו בפה"ג, ואשר ליינות של שוק

בכ"ר יוסף קאפח

מתוך הספר מועדי משה על הלכות חמץ ומצה, מאת הרה"ג יוסף שבת שליט"א, עמ' ססא

עימוד:
נבו נגר

תרומות יתקבלו בברכה
הליכות עם ישראל בנק לאומי
סניף 952 חשבון 702371/25

טל': 03-5343658 | פקס: 1533-5343658
orhalichot@gmail.com
מספר המערכת בספריה הלאומית: 2789255

חברי המערכת: הרב צפניה ערוסי, אבי חמדי,
אביעד צרהבי, שמואל חמדי, אריאל פרחי, נועם עוזרי.